

MAYIS AYI FİYAT GELİŞMELERİ

6 Haziran 2023

Özet

Tüketici fiyatları Mayıs ayında yüzde 0,04 oranında artmış, yıllık enflasyon 4,09 puan azalışla yüzde 39,59 seviyesine gerilemiştir. Mayıs ayında, meskenlere doğal gazın bedelsiz olarak sunulması tüketici enflasyonu üzerinde belirgin bir düşürücü etki oluşturmuştur. Bu dönemde, yıllık enflasyon temel mal ve hizmetlerde yükselirken, enerjide belirgin olmak üzere diğer gruplarda gerilemiştir. Gıda fiyatları Mayıs ayında yılın ilk aylarına kıyasla daha olumlu bir görünüm sergilemiştir. Temel mal grubu enflasyonundaki artışta, yöntem değişikliği sonucu yeni sezon geçişinin Mayıs ayına kaydığı giyim ve ayakkabı alt grubunun yanı sıra otomobil kaleminin sürüklediği dayanıklı tüketim malları etkili olmuştur. Hizmet grubu fiyatlarındaki aylık yükseliş Mayıs ayında güçlenirken, artışların grup geneline yayıldığı izlenmiştir. Üretici fiyatları enerji grubunun süregelen desteğiyle ılımlı seyrini korumuş, yıllık üretici enflasyonu gerilemeye devam etmiştir. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle aylık artış oranı B ve C göstergelerinde bir önceki aya kıyasla yükselmiş, yıllık enflasyon B göstergesinde gerilerken C göstergesinde artış kaydetmiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Mayıs ayında tüketici fiyatları yüzde 0,04 oranında artmış, yıllık enflasyon 4,09 puan azalarak yüzde 39,59'a gerilemiştir (Grafik 1 ve Tablo 1). Mayıs ayında meskenlere doğal gazın bedelsiz olarak sunulması aylık tüketici enflasyonu üzerinde 2,4 puan düşürücü etki oluşturmuştur. Yıllık değişim oranı B endeksinde 0,32 puan düşüşle yüzde 47,70, C endeksinde 1,14 puan artışla yüzde 46,62 olmuştur (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bu dönemde enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 4,12, 0,58 ve 0,31 puan azalmış, temel mallar ve hizmet gruplarının katkıları sırasıyla 0,37 ve 0,55 puan artmıştır.

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle incelendiğinde, aylık artışlar önceki aya kıyasla B ve C endeksinde yükselmiştir (Grafik 3). Fiyat artışları B endeksini oluşturan gruplardan temel mal ve hizmetlerde bir önceki aya göre yükselirken, işlenmiş gıdada yatay seyrederek ılımlı görünümünü korumuştur (Grafik 4).

Hizmet fiyatları mayıs ayında yüzde 4,60 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 1,33 puan artışla yüzde 59,95 olmuştur (Grafik 5). Bu dönemde yıllık enflasyon ulaştırma grubunda gerilerken diğer alt gruplarda yükselmiştir. Lokanta-otel fiyatlarındaki yüzde 7,10 oranındaki aylık artışta gerek gıda fiyatlarının etkilediği yemek hizmetleri gerekse konaklama hizmetleri fiyatlarındaki yükselişler etkili olmuştur. Mayıs ayında kira alt grubunda aylık artış yüzde 5,15 ile güçlenmiş, bu grupta yıllık enflasyon yüzde 71,43 oranına yükselmiştir. Diğer hizmetler alt grubu fiyatlarındaki artışta kişisel ulaştırma araçlarının bakım onarımı, eğitim ve sağlık hizmetleri öne çıkmıştır. Haberleşme fiyatları görünümünde internet ve telefon görüşme ücretlerinde devam eden yükselişler belirleyici olmuştur. Ulaştırma hizmetleri aylık enflasyonu havayolu ile yolcu taşımacılığı ücretlerindeki artışa karşın karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı fiyatlarındaki düşüşün etkisiyle ılımlı gerçekleşmiş, bu grupta yıllık enflasyon yüzde 39,34'e gerilemiştir.

Temel mal grubu yıllık enflasyonu 0,91 puan artışla yüzde 35,07 olmuştur. Mayıs ayında yıllık enflasyon giyim ve ayakkabı ile dayanıklı mal alt gruplarında yükselirken, diğer temel mallarda gerilemiştir (Grafik 6). Dayanıklı mal fiyatları (altın hariç) aylık bazda yüzde 3,48 oranında artmış, alt grup yıllık enflasyonu 1,80 puan yükselerek yüzde 39,27 olarak gerçekleşmiştir. Aylık bazda alt grup fiyat artışını otomobil (yüzde 6,37) kalemi sürüklerken, elektrikli ve elektriksiz aletler (yüzde 0,88) ile mobilya (yüzde 0,55) kalemlerinde fiyatlar daha ılımlı bir şekilde yükselmiştir. Giyim ve ayakkabı alt grubu fiyat artışında (yüzde 9,96) yazlık ürünlerin endekse giriş ayınının nisan ayından mayıs ayına kaymasının etkisi hissedilmiştir. Diğer temel mallarda fiyatlar yüzde 1,03 ile ılımlı bir şekilde yükselirken, alt grup yıllık enflasyonu 4,01 puan düşüşle yüzde 39,32 seviyesine gerilemiştir.

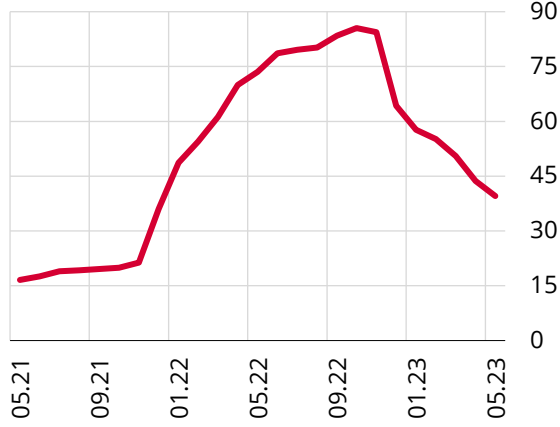
Enerji fiyatları mayıs ayında yüzde 21,00 ile yüksek bir oranda gerilemiş, grup yıllık enflasyonu 28,16 puanlık düşüşle yüzde -6,97 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 7). Bu gelişmede, konut abonelerine mayıs ayında bedelsiz olarak kullanılan doğal gaz belirleyici olmuştur. Ek olarak, uluslararası petrol fiyatlarının son dönemdeki ılımlı seyri yurtiçi akaryakıt fiyatlarını (yüzde -6,22) olumlu etkileyerek aylık düşüşe katkı sağlamıştır.

Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatları mayıs ayında yüzde 0,71 oranında artmış, yıllık enflasyon 1,40 puan azalarak yüzde 52,52 olmuştur (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 3,31 puan artışla yüzde 56,01'e ulaşırken, işlenmiş gıdada 6,40 puan düşüşle yüzde 51,35 seviyesine gerilemiştir (Grafik 8). Mevsimsellikten arındırılmış veriler bu dönemde sebze fiyatlarında daha belirgin olmak üzere taze meyve ve sebze fiyatlarında artışa işaret etmiştir. Taze meyve ve sebze dışı işlenmemiş gıda grubunda patates ile tavuk eti fiyatlarındaki yükselişler dikkat çekerken, kırmızı et fiyatlarının artışı yavaşlamakla birlikte sürmüştür. İşlenmiş gıdada aylık enflasyon (yüzde 1,08) et fiyatlarındaki görünüme istinaden işlenmiş et ürünleri (yüzde 5,97) öncülüğünde devam etmiştir. Ekmek ve tahıl ürünleri fiyat artışlarındaki yavaşlama mayıs ayında da sürmüştür.

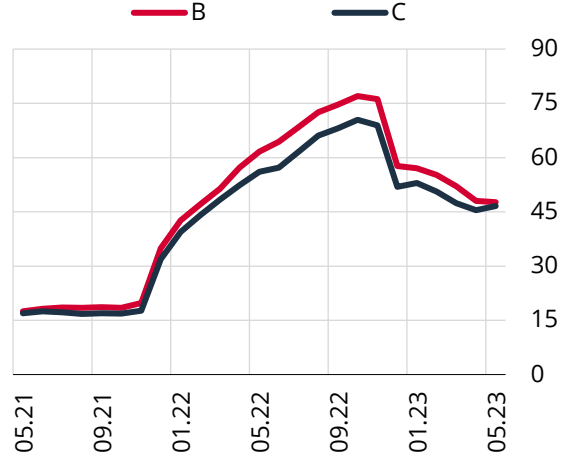
Yurt içi üretici fiyatları mayıs ayında yüzde 0,65 ile sınırlı bir artış kaydetmiş, yıllık enflasyon 11,35 puan azalarak yüzde 40,76 olmuştur (Grafik 9 ve Tablo 2). Ana sanayi gruplarına göre yıllık enflasyon alt grupların tümünde düşüş kaydederken (Grafik 10), aylık bazda enerji fiyatları yüzde -6,67 ile azalış eğilimini sürdürmüştür. Aylık fiyat gelişmeleri sektörler bazında incelendiğinde, rafine edilmiş petrol ürünleri ile elektrik-gaz imalatı sektörlerinde fiyatlar düşerken, ağaç ve mantar ürünleri, motorlu kara taşıtları, gıda, fabrikasyon metal ve mobilya sektörleri fiyat artışları ile öne çıkmıştır.

Grafik ve Tablolar

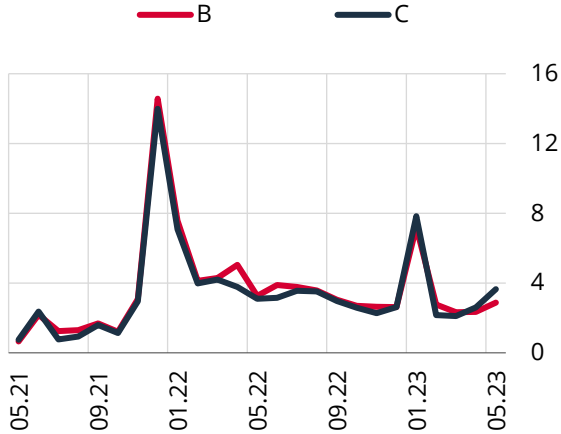
Grafik 1: TÜFE (Yıllık % Değişim)

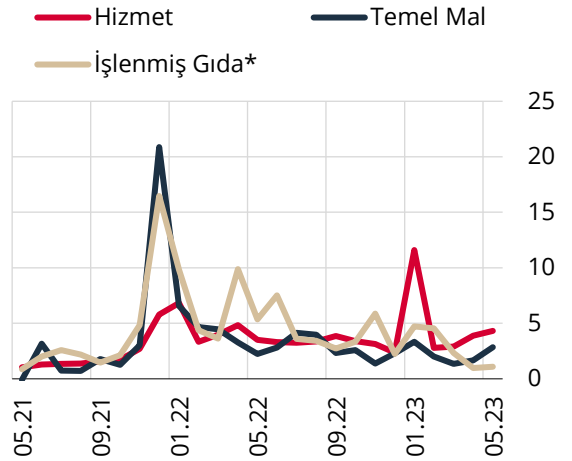
Grafik 2: B ve C (Yıllık % Değişim)

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

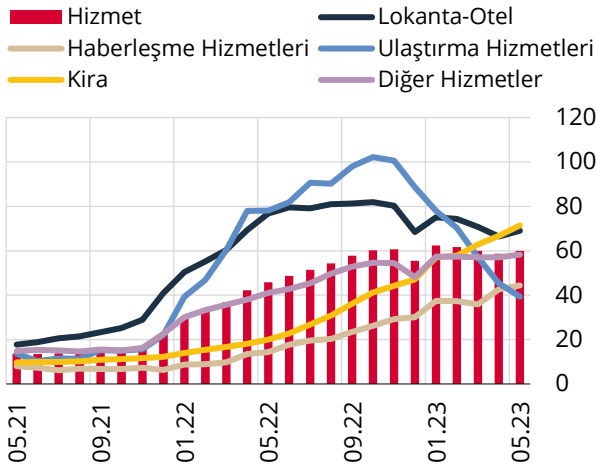

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

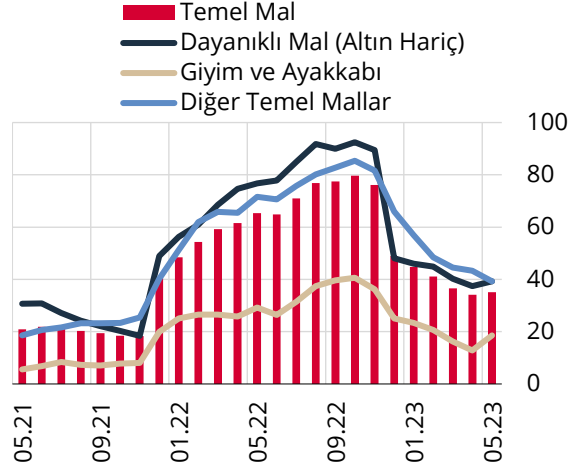

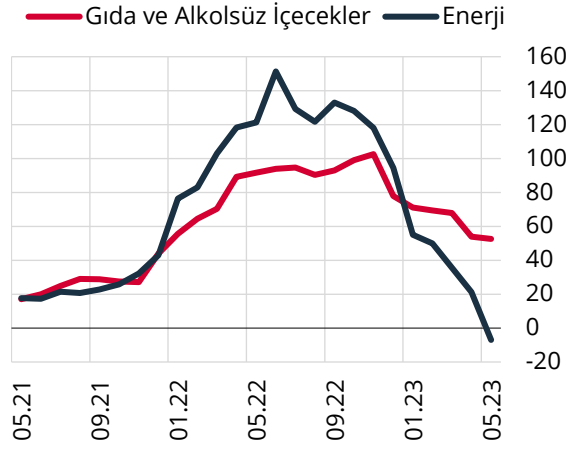
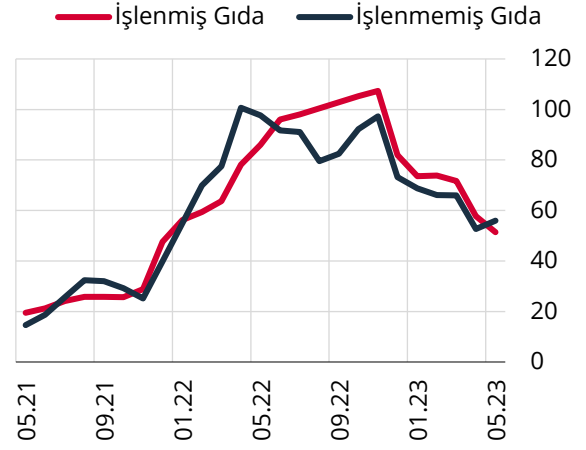
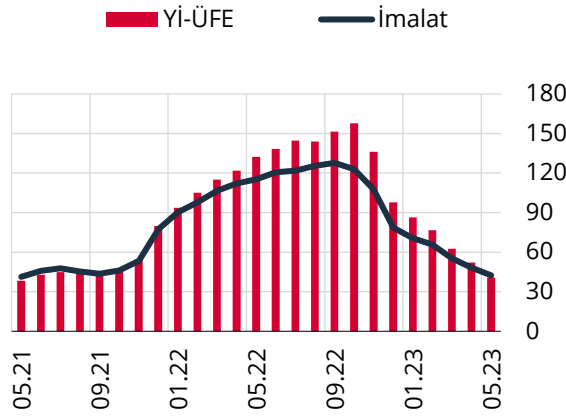
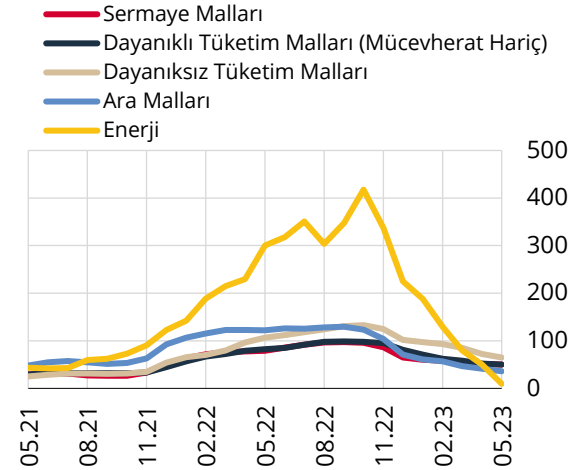
* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 7: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)**Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda (Yıllık % Değişim)****Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)****Grafik 10: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları (Yıllık % Değişim)**

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	May.23	May.22	May.23	May.22
TÜFE	0,04	2,98	39,59	73,50
1. Mallar	-1,78	2,75	32,47	83,95
Enerji	-21,00	2,90	-6,97	121,21
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	0,71	1,63	52,52	91,63
İşlenmemiş Gıda	0,29	-1,83	56,01	97,61
Taze Meyve-Sebze	-4,96	-11,10	24,03	94,44
Diğer İşlenmemiş	3,17	4,39	77,07	98,33
İşlenmiş Gıda	1,08	5,36	51,35	86,01
Ekmek ve Tahıllar	0,77	3,65	45,70	90,69
Diğer İşlenmiş	1,23	6,30	54,38	83,48
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	3,51	3,59	34,40	65,97
Temel Mallar	3,90	3,20	35,07	65,32
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	3,48	2,14	39,27	76,75
Giyim ve Ayakkabı (*)	9,96	4,63	18,51	29,27
Diğer Temel Mallar	1,03	3,94	39,32	71,58
Alkollü İçecekler ve Tütün	0,28	6,53	30,10	66,62
Altın	3,85	1,92	37,48	84,45
2. Hizmetler	4,60	3,73	59,95	45,78
Kira	5,15	2,28	71,43	20,02
Lokanta ve Oteller	7,10	5,47	68,98	76,83
Ulaştırma Hizmetleri	0,72	5,14	39,34	78,16
Haberleşme Hizmetleri	2,98	1,77	44,37	14,39
Diğer Hizmetler	3,70	2,97	58,23	41,09
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	3,60	3,83	47,70	61,63
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	4,25	3,44	46,62	56,04
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	0,00	3,63	38,10	70,44
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	2,80	2,73	43,63	75,14

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Mayıs 2023		Mayıs 2022	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	0,65	40,76	8,76	132,16
Madencilik	3,69	1,66	56,84	6,22	133,49
İmalat	83,81	1,26	42,34	5,46	115,18
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	78,48	1,84	45,78	5,41	110,58
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	68,94	2,05	49,89	5,59	107,70
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtımı	11,96	-7,36	0,53	38,49	360,30
Su Temini	0,55	0,71	66,27	4,70	70,02
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		1,06	35,82	4,99	122,21
Dayanımlı Tüketim Malları		2,57	49,10	3,57	83,41
Dayanımlı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		2,22	49,97	3,73	82,30
Dayanısız Tüketim Malları		2,57	64,92	7,06	106,82
Sermaye Malı		3,09	49,97	4,11	79,08
Enerji		-6,67	9,62	27,65	300,16

Kaynak: TÜİK.